

Hagedienst 14/6/15 Hooglied

Het gaat om de liefde. De passie waarmee die wordt bezongen mag ons vreemd in de oren klinken, ook in onze top 10 zijn de liefdesliederen rijk aanwezig. De liefde is wat ons blijft, naast geloof en hoop, maar van die drie is zij de meeste. Het meisje danst en wervelt en brengt iedereen in vervoering. Zoals de derwisjen met hun wervelende dans hun liefde tot God beleven. Maar de liefde is een geheim. Je kunt haar niet grijpen, dan vergrijp je je. Je kunt alleen om dat geheim heen cirkelen. Dat maakt preken over Hooglied moeilijk. Het is in zichzelf tegenstrijdig.

Is er een verhaal? Gaat het over twee geliefden en of ze elkaar krijgen? En wie is de 'ik', de vrouw die over zichzelf zingt dat ze zwartgeblakerd is door de zon? Een vreemdelinge in Jeruzalem? Of een meisje van het land, een lelietje van dalen, dat in de harem van de koning is terechtgekomen? Wie een liefdesroman wil lezen kan waarschijnlijk betere romans vinden.

Ooit sprak ik een vrouw die twee jaar in een harem gewoond had. In Pakistan. Een boeiende geschiedenis, want wat weten wij daar eigenlijk weinig van. Het is een heel oude woonvorm voor vrouwen, nog van ver voor de islamitische cultuur. Het is weliswaar patriarchaal, er is een koning, een sjah, sjeik, melech, die de harem onderhoudt. Maar deze vrouwen hebben veel grotere bewegingsvrijheid dan de gewone huisvrouwen in een patriarchale wereld. Wereldvrouwen en vrouwen van de wereld, rijk, cultureel onderlegd, invloedrijk, en sociaal ondernemend. Er wordt vanuit de vrouwenvertrekken veel ondernomen aan cultureel werk, sociaal werk, en ook aan politieke machinaties. Zij had intens genoten van die periode in haar leven. Een rijke, weelderige omgeving. Heerlijk eten, goede muziek, literatuur, dans... en prachtige mensen uit allerlei windstreken die veel met elkaar uitwisselen en proberen dingen gedaan te krijgen. Met natuurlijk ook alle schaduwzijden die zo'n vrouwengemeenschap met zich mee kan brengen. Er wordt bv. levendig gekoppeld. De vrouw die ik sprak heeft om die reden de harem verlaten. Ze kon de haar voorgestelde huwelijkskandidaten niet blijven weigeren, dat begon voor de dames die zo hun best voor haar deden beledigend te worden. Het alsmaar gepassioneerd bezingen en bejubelen van de mannelijke schoonheid werd haar teveel. Sterk als de dood is de liefde, zingen ze. Zoveel passie, waarmee de liefde wordt gecultiveerd en bezongen, waarop de vrouwen met elkaar dansen en zingen is voor ons in het koude noorden en het zakelijke westen niet goed invoelbaar.

Hooglied zou heel goed in zo'n omgeving kunnen zijn ontstaan. Koning Salomo had meer dan 1000 vrouwen in zijn harem. Prinsessen uit alle windstreken, dochters van bevriende koningen, met wie banden werden onderhouden, vorstinnen. Denk ook aan de koningin van Sheba, waar de zwarte Ethiopische joden zeggen van af te stammen. We horen over de vertrekken van de koning, over haar verlangen naar haar minnaar, bij zijn schapen in de velden, die soms door de tralies gluurt, we horen over de nachtelijke zoektocht over de stadsmuren, de koning die nadert op zijn praalbed, omringd door zijn helden.... En steeds worden de 'dochteren van Jeruzalem' toegezongen, met goede raad, bezweringen in refreinen. Een prachtige wereldcultuur, die in Jeruzalem verloren is gegaan. Weggevaagd door de geschiedenis. Platgewalst, opgebrand.

Rabbi Akiva heeft de ondergang van Jeruzalem meegemaakt. Hij zag dit Shir Hashirim als het meest heilige geschrift. Gisteren vertelde een vrouw op de tv dat zij na Auschwitz als eerste een partner zocht zodat er weer joodse kinderen op de wereld zouden komen. Zonder liefde gaat er niets door. Liefde is meer dan alleen passie, is het leven zelf. Er moet iets zijn dat sterker is dan de dood. Liefde tot God, Liefde voor het leven, liefde voor jezelf en de beminde, dat is geen oppervlakkig deuntje over ik hou van jou en ik blijf je trouw. Liefde overwint de dood.

Johannes zegt in zijn brief: God is liefde. De liefde laat geen ruimte voor angst en voor haat. Dat is moeilijk, want soms heb je ronduit een afkeer van iemand. Op die manier is liefde geen passie, maar wel een gepassioneerde keuze. In the Tent of Nations schreef de Palesijnse boer Daoud Nasar op een steen: 'we refuse to be enemies', en steeds als er weer joodse militairen zijn land opkomen komt hij naar ze toe en vraagt: 'wat kan ik voor u doen'. Dat vind ik een voorbeeld van koppig volgehouden geloof dat alleen de liefde leven brengt, waar haat en angst alleen de dood brengen. De ander blijven zien als schepsel Gods, een mens geschapen naar diens beeld en gelijkenis. We refuse to be enemies. Je kunt er niet voor kiezen, geen vijanden te hebben. Je kunt er wel voor kiezen geen vijand te zijn. Wie God liefheeft, maar in zijn hart haat cultiveert, is een leugenaar.

Dat heeft iets onvoorwaardelijks. Ik laat mijn liefde niet bepalen door het gedrag van de ander, maar door mijn geloof in de God die ons mensen maakte en ons samen op deze wereld heeft gezet. Uit liefde.

Er staat geschreven "Kom, mijn lief"

In de hebreeuwse tekst staat daar lecha. Ga. Het zelfde woord als tegen Abraham gezegd wordt, en dat we dan vertalen met 'Ga' Er staat niet 'bo', kom hier, bij mij, ik wil je hebben. Het woord halach heeft iets van het gaan van een weg. De Halacha is de joodse traditie, de weg van de mens naar God. Het is ook het woord dat gebruikt wordt om je vijand tegemoet te treden. Niet: pas op, ik kom er aan! Maar: ik ga de weg naar jou toe. Dat is de weg naar de Eeuwige, geprezen zij hij.

Mooi dat juist die stam gekozen wordt. Ik ben van mijn lief en mijn lief is van mij. Kom, laten we het vrije veld, de wijde wereld, in gaan!

Chagall heeft het Hooglied in beeld en kleur gebracht. De witte en de rode vogel, die rondwervelen, de rode en de witte vogel, de passie, en de zuivere Geest, die een mens om het hoofd dwarrelen, de boom die geplant staat in het midden van de hof. God is liefde. De wijde wereld, die wervelt en cirkelt rond het levensgeheim.

Na de oorlog moesten joodse mensen het leven weer opnieuw vinden. Sarah Gorby zong haar jiddische liederen. En Jacques Lasry maakte nieuwe muziekinstrumenten. Shir Hashirim moest weer worden gezongen. Op een nieuwe manier. Want de dood leek sterker dan de liefde.

Leg mij als een zegel op je hart, want sterker dan de dood is de liefde.

Ik ben als een lelie van het veld, mijn liefste is als een appelboom. Kom mijn lief, laten we gaan.

Sarah Gorby: cd Cantique des Cantiques, cantate Hebraique. Nr 6 en klein begin 7p

Gebeden

bij de Schrift

God,
we slaan de heilige Schrift open
en weten niet wat we horen
Uw levensgeheim omgeeft ons van achteren en van voren
We kunnen er alleen naar tasten en zoeken
Maar we leven
en we weten dat de weg die we gaan naar U leidt
en dat de liefde sterk is als de dood
En dat de wereld groot is en ons soms te machtig
Maar dat er altijd weer leven opstaat
en voortzet wat uw hand begon.
Neem ons bij de hand
Druk uw zegel op onze ziel. Leef en dans in ons.
Amen

Voorbede:

God, wij bidden voor mensen die niet kunnen liefhebben
In wie de levenslust is verpauperd tot de wil om te bezitten
in wie de trouw is versmald tot sleur en gewoonte
in wie de vreugde is verzuurd tot huwelijkse plicht
Dat uw Geest hen levend mag maken en bezielen
en dat uw vuur hen mag aansteken
zo bidden wij.....

Dankgebed

God, wij danken
voor brood dat we kunnen delen
voor wijn die ons hart verheugt
voor liefde die sterker is dan dood en bederf
Wij bidden: ga met ons mee
Maak ons warm en vurig
Vergezel ons op al onze wegen
en open onze ogen voor de weg van de mens naar U toe
de weg van de liefde.
Amen

Zegen

De Eeuwige zegene en behoede u
De Eeuwige doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig
De Eeuwige richte zijn aangezicht op u en geve u vrede!